Denizcilik bahisleri

Pasifikte bir deniz harbi koparsa?

Japon donanması ve hava kuvvetleri, sayı üstünlüğü olmamasına rağmen harekât sahasına yakın olmak gibi bir faikiyete sahibdirler

(Baştarafı 1 inci sahifede)

Yazan: **Abidin Daver**

uygun ve çıkan fırsatlardan istifade edilmek suretile nöbetleşe yapılan bu hamleler, umumiyetle iki istikamet takib etmiştir. Şimale doğru, cenuba doğru. Şimale doğru genişleme hamleleri denilen hareketler, Çine, Koraya, Rusyaya ve tekrar Çine karşı yapılmıştır. Cenuba doğru genişlemede ise Formoz adası işgal edilmiş, Birinci Büyük Harb sonunda da Büyük Okyanustaki Alman adaları manda adı altında ele geçirilmiştir. İkinci Büyük Harb, Japonyaya cenub istikametinde, şimdilik Hindiçiniyi kazandırmıştır. Fakat Hindiçininin cenuba doğru, sıcak iklimler istikametinde yapılacak müstakbel hamleler için bir sıçrama tahtası, bir üs olması ihtimali çok kuvvetlidir. Hindiçinide Fransızların Saygon ve Kam Ranh deniz üsleri Japonlar için pek mühim mevkilerdir.

Hindiçininin coğrafî ve sevkulceyşî vaziyeti, muhtelif istikametlerde harekete müsaiddir. Japonlar, buradan şu hareketleri yapabilirler:

1 — Siyama taarruz,
2 — Çinin cenubu garbisine taarruz,
3 — Birmanyaya taarruz,
4 — Singapura taarruz,
5 — Felemenk Hindistanına taarruz,
6 — Filipin adalarına taarruz.

***

Hindiçini 736,800 murabba kilometre genişliğindedir; yani 762 bin murabba kilometre büyüklüğünde olan Türkiyeden biraz küçüktür. Bu memleketin nüfusu 23 buçuk milyondur. Fransız müstemleke ordularının birinci grupu Hindiçinidedir. Burada mukim Fransızlardan başka yerli halktan da asker alınır. Fakat diğer Fransız müstemlekelerindeki cari olan mecburî kur'a usulü Hindiçinide tatbik edilmemiştir. Umumî vali her sene, mahallî ihtiyac ve şartlara göre, askere alınma işlerini bir emirname ile tayin eder. Muvazzaflık müddeti 4, ihtiyatlık 15 sene sürer. Hindiçinide, sulh zamanındaki Fransız ordusu 796 subay ve 27,561 erden mürekkebdi. Bu müstemlekenin harbde ne kadar asker çıkarabileceği hakkında malûmat neşredilmemiştir.

Fakat Hindiçinide bundan sonra Fransızların değil; Japonların en mühim rolü oynıyacağı tabiîdir.

Hindiçiniden sonra Siyamı hesaba katmak lâzımdır. Bu asya devletinin arazisi 518,000 murabba kilometre, nüfusu 14 buçuk milyondur. Askerlik mecburidir. Sulh zamanında Siyam ordusu 1933 subay, 24,500 erden mürekkebdir. Askerî teşkilâta tabi kuvvetler 474 subay, 12,498 er tutar. Hava kuvvetleri 1,336 kişiden, 128 harb ve 79 talim tayyaresinden mürekkebdir. Siyam donanması, 1 muhrib, 15 torpidobot, 2 denizaltı gemisi, 8 küçük sahil torpidobotu, 21 gambot vesaireden ibarettir. Bu gemilerden bir kısmı, son zamanlarda Fransızlarla harbederken batmıştır. Donanma müretetbatı 388 subay, 3600 erdir.

***

Hindiçinideki Fransız üslerine yerleşen Japonların Siyamı da şu veya bu suretle kendi taraflarına iltihaka icbar edeceklerini, Siyamlılar razı olmadığı takdirde bu memleketi çiğniyeceklerini tahmin etmek pek de yanlış olmasa gerektir. Bundan sonra Japonların 1 — Singapuru, 2 — Filipin adalarını, 3 — Felemenk Hindistanını ele geçirecek bir harekât plânı takib etmeleri ihtimali kuvvetlidir.

Singapur mevzuunu bugün sayın General H. Emir Erkilet geniş mikyasta mütalea ettiği için Filipin adalarına geçiyorum:

Filipin adaları

2 — Hindiçini etrafında, sevkulceyş bakımından mühim bir yer de Filipin adalarıdır. Bu adalar da Hindiçini etrafındaki İngiliz - Amerikan - Holanda müdafaa manzumesinin sağ yanını müdafaa eder. Bir harb vukuunda Japonlar, Filipin adalarını da ele geçirmek istiyeceklerdir. Amerikalılar, bir sulh havası içinde istirahate daldıkları zamanlarda, Filipin adalarına muhtariyet vermişlerdi ve 1946 yılında bu adalara tam bir istiklâl vererek oradan çekileceklerdi; fakat şimdi iş değişmiştir. Japonyanın gittikçe artan iştihası karşısında, Amerika bu adaları sımsıkı tutmak mecburiyetinde kalmıştır. Filipinde bir müddettenberi Filipin halkından teşkil edilmiş olan müstakil ordu takviye edilerek bir Amerikan generalinin kumandasına verildiği gibi, buradaki Amerikan garnizonu da artırılmış, artık bir Japon kuvvetinin herhangi bir baskınla Filipin adalarını ele geçirmesinin önüne geçecek tedbirler alınmıştır. 7000 adadan mürekkeb olan Filipin takımadalarının müdafaası gün geçtikçe kuvvetlenmektedir. Filipin yerli ordusunun, 150.000 askeri ve 140.000 ihtiyatı vardır. Bu 300.000 kişi Amerika ordusile yanyana harbedecektir. Filipin adalarındaki Amerikan garnizonunun bugünkü mevcudu tabiî gizli tutulmaktadır. Amerikalılar, harbden evvel buranın müdafaası için 60.000 askere ihtiyac olduğu fikrinde idiler. Bu takımadalarda, bilhassa Japonların Formoz adasına en yakın olan Luçon ve Korregidor adalarında tahkimat yapılmış, deniz ve hava üsleri vücude getirilmiştir.

Japonlar Filipin adalarına karşı fevkalâde tahkim ettikleri ve üslerile tahkimatını son derece gizli tuttukları Formoz adasından taarruz edeceklerdir.

Formozun cenub burnundan Filipin adalarının Manil limanı takriben 800 kilometre mesafededir. Bu yakınlık itibarile Japonların Luçon adasına bir ihrac yapmaları tehlikesi daima mevcuddur.

Felemenk Hindistanı

3 — Japonlar Singapuru ve Filipin adalarını alırlarsa bundan sonra, Felemenk Hindistanını teşkil eden Sumatra, Cava, Borneo, Seleb ve Molük adaları ile Borneo adasının şimal kısmındaki İngiliz müstemlekesini de ele geçirmek kolaylaşır. Bu adalarda İngilizler de, Holandalılar da bazı müdafaa tedbirleri almışlar, deniz ve hava üsleri vücude getirmişlerdir. Holandanın, Felemenk Hindistanında gittikçe takviye edilen bir ordusu ve bazı deniz kuvvetleri, bilhassa denizaltı gemileri vardır. Bütün bu kara, hava ve deniz kuvvetleri yalnız başına, Japonlara karşı büyük bir kıymet ifade etmezse de, İngilizler ve Amerikalılarla beraber hatırı sayılır bir kuvvet teşkil edebilir. Fakat, Singapur ve Filipin adaları düştükten sonra, Felemenk Hindistanı artık muvaffakiyetle müdafaa edilemez.

Anglo - Saksonlarla Japonlar arasında çıkacak bir harbde, İngilizlerin Avrupada meşgul bulunması, Amerikalıların binlerce mil uzakta olması, Japonların lehine pek mühim bir sevkulceyşî avantaj teşkil etmektedir. Japon donanması ve hava kuvvetleri, kara ordusu gibi, sayıca üstün olmamalarına rağmen, darülharekâta yakın bulunmak gibi kıymetli bir faikiyete sahibdirler.

ABİDİN DAVER

Şehir haberleri

Ankaraya giden vekillerimiz

Maarif, Maliye ve Hariciye Vekilleri dün gittiler

Şehrimizde bulunan Maarif Vekili Hasan Âli Yücel, dün akşam Ankaraya gitmiştir. Vekil, Ankarada birhafta kadar kaldıktan sonra tekrar şehrimize gelecektir. Hasan Âli Yücel, Ankarada gramer ve mekteb kitabları işlerini halledecek ve mekteblerin açılma tarihlerini tespit edecektir.

Maliye Vekili Fuad Ağralı ve Hariciye Vekili Şükrü Saracoğlu da Ankaraya dönmüşlerdir. Dahiliye Vekili de bu akşam gidecektir.

Ziraat Vekili Muhlis Erkmen de dün sabahki trenle şehrimize gelmiştir.

Halis buğdaydan yapılacak ekmek

Yeni mahsulün istihsaline başlanıldığı cihetle hükûmetin yüzde yüz buğdaydan yeni bir tip ekmek imaline karar verdiğini Ankara radyosunun verdiği bir habere atfen yazmıştık. Yeni tip ekmekte randıman miktarı % 89-91 olacaktır. Yeni çeşninin hazırlanmasına başlanmıştır.

Yeni çeşni ekmek imali hakkındaki karar dün Toprak Ofisi İstanbul müdürlüğüne bildirilmiştir. Bazı fırınların ellerindeki un bugün biteceğinden bunlara yarından itibaren yeni çeşni un verilecektir. Diğer fırınlara ise ellerindeki arpa ile mahlût un bittikçe yeni çeşni unu verilecektir.

Silivride batan gemi kaptanı mahkûm oldu

Silivride Cambazburnu açıklarında 203 kişinin ölmesile neticelenen Salvador yelkenlisinin batması hâdisesinde suçu görülen yelkenlinin kaptanı Viktorun ikinci Ağırcezada devam eden muhakemesi neticelenmiş ve Viktor, bir sene ağır hapse, 100 lira para cezasına mahkûm olmuştur.

Bir çocuk çiğnendi

Şoför Süleymanın idaresindeki 1650 numaralı otomobil, Fatih caddesinden geçerken 8 yaşlarında Ayten adlı bir kız çocuğuna çarparak başından ağır surette yaralanmasına sebebiyet vermiştir.

Askerî vaziyet

Hindiçiniden başlaması muhtemel harekât

(Baştarafı 1 inci sahifede)

Yazan: Emekli General **H. Emir Erkilet**

ların istifade ve dikkatlerini lâyıkile çekecekleri aşikârdır.

Malûmdur ki Japonya, dört yıldanberi Çinde resmen ilân olunmamış bir harbi henüz bitirememiştir. Çünkü millî Çin kahramanı Çang-Kay-Şek ve onun hükûmeti bir taraftan Çin milleti üzerinde geniş bir itimad kazanmışlar ve diğer cihetten Sovyetler Birliğinin olduğu gibi İngilterenin ve Birleşik Amerikanın maddî ve manevî yardımlarına nail olmuşlardı. Bu sebeble onlar Mavinehir üzerinde Çungkingde tahassun ederek eski mağlûb Çin ordularının bakiyyeleri üzerinde yeni bir ordu kurabilmişler ve Japonları iki yıldan fazla bir zamandanberi Hankau'dan garba doğru ileri bir adım attırmamağa muvaffak olmuşlardı.

Bu müşkül vaziyete rağmen Japonların birdenbire umumî ve geniş bir seferberlik ilân etmek, şimali Çinle şimali Korede de askerî tahşidatta bulunmak ve Fransız Hindiçinisinde üsler işgal etmek gibi yeni, seri ve cür'etli hareketlere giriştiklerini gördük. Japonların bu yeni hareketleri şüphesiz onların Asyanın uzak doğusu ile garbî Pasifikte zaten ötedenberi mevcud ve malûm cihangirlik emellerinden ileri gelir.

Japonya ile Vişi Fransız hükûmeti arasında Çin Hindistanının müşterek müdafaası için 19 temmuzda imza edilen protokolun metni neşredildiği için artık malûmdur. Buna göre ve zaten evvelce tahmin edildiği gibi «Fransız Hindiçinisinin emniyeti tehdid edildiği takdirde, iki hükûmet burasının müşterek müdafaası için askerî işbirliği yapmayı karşılıklı taahhüd» etmiş bulunuyorlar. Görülüyor ki anlaşma 12 gün evvel sessizce akdedilmiş ve ancak tatbikatına geçildiği vakit Hindiçininin Japonlar tarafından işgal edileceği hakkında haberler yayılmağa başlamıştır.

30 temmuzda Avam Kamarasında Uzakdoğu hakkında yeni haberler veren Eden, Vişi hükûmetinin Japonlara, biri Kam Ranh ve diğeri Saygonda iki deniz üssile Hindiçininin cenubunda sekiz hava üssü bırakmış olduğunun şimdi öğrenildiğini söylemiştir.

Ondan başka Japonyada çıkan Taymis gazetesinde, Büyük Okyanus Enstitüsü Şefi Yamada'nın imzası altında çıkan bir başyazıda, Asya refah sahası adı altında Çinden, Mançukodan ve Hindiçiniden bahsedilirken Siyamın, Filipin adalarının, Malezyanın ve Birmanyanın da zikredilmesi, Japonların umumî hedef ve maksadları bakımından manalı bulunmaktadır.

Diğer cihetten Ankara radyosu, Japon radyolarının İngiliz kıt'alarının Siyam hududuna yaklaşmakta ve İngiliz donanmasının Siyam sularında dolaşmakta olduklarını ve dolayısile Siyamın Suriyenin akıbetine uğrayacağını söylemekte olmalarından, Japonyanın bunları ileri sürerek burada da Hindiçini gibi himaye tedbirleri almaya kalkışmasının muhtemel olduğunu bildiriyor.

Holanda Hindistanının başlıca adalarından Cavanın merkezi Batavya'da, bir tehlike vukuunda bütün petrol kuyularının sür'atle tahribi için tedbirler alındığı ve bundan dolayı Japonyanın bu tarafa da uzanmak ihtimali olduğu kuvvetle söylenmektedir. Herhalde Japonya her tarafa birden yürüyecek değildir. Fakat böyle olmakla beraber, geçende anlattığımız gibi bütün bu yerler onun bitip tükenmiyen hedeflerindendir. Ancak hangi hedefe ne vakit uzanmak isteyeceğini, harbin gidişi yavaş yavaş tayin edecektir.

Bununla beraber diyebiliriz ki, Japonyanın Siyamla da bu memleketin müdafaası hakkında anlaşamaması halinde Hindiçini hakkında Vişi ile akdettiği mukavele ancak noksan bir eser olarak kalır. Bu suretle Hindiçini mukavelesile elde edilmek istenen maksadı tamamlamak için Siyamla da müşabih bir mukavele akdi iktiza eder.

Nitekim, Tokyodan ve Londradan 1 ağustosta bildirildiğine göre Siyamla Japonya arasında yapılan bir anlaşma mucibince Japonya bu memlekete büyük ölçüde bir kredi açmağa mukabil kauçuk, kalay ve pirinc mahsulâtını kendine hasretmiş ve ayrıca bazı deniz ve hava üsleri kullanmak hakkını da elde etmiş veya elde etmek üzere bulunmuştur.

Elhasıl Japonya Hindiçinide olduğu gibi Siyamla da siyasî ve askerî bir ittifak akdetmek istiyecek ve bunu her türlü vasıtalarla temine çalışacaktır. Japonya uzak doğunun en kuvvetli bir devleti olduğu için Siyam, İngiltereye veya Birleşik Amerikaya güvenerek Japonyaya mukavemette bulunamaz.

Japonya, 3-4 modern tümenle bir miktar uçağa ve küçük bir de deniz filosuna malik olan Siyamı itifakına almağa imkân bulduktan sonra da Singapura el uzatmayı düşünebilir.

Bu sebeble, yakın bir zamanda Japonlarla İngilizler aasında şiddetli bir mücadele sahası teşkil edecek olan Singapurdan bahsedelim.

Singapur ötedenberi, Pasifik ve Hind Okyanusları arasındaki yola hâkim olan müstahkem bir İngiliz limanıdır. Burasile cenubî Çindeki Hongkong İngiliz deniz kalesi ve Avustralyanın şimalinde bulunan Darwin müstahkem mevkii bu yolu şarka ve şimale karşı koruyan İngiliz tahkimat müsellesini teşkil ederler. Fakat evvelce de bu sütunlarda anlattığımız gibi Japonlar 1937 de Hongkongun cenub doğusunda Prata adalarında, geçen yıl Hainanda ve bu sene Hindiçininin şimalindeki Tonkin körfezindeki adalarla şimdi cenubî Hindiçinide deniz ve hava üsleri edinmekle bu İngiliz müstahkem müsellesinin bir dıl'ı çoktan yarılmış bulunmaktadır.

Singapurun tahkim inşaatı plânı mucibince 1939 da bitmişti. Ondan sonra da burasının tahkim ve takviyesine devam olunmuştur. Bu suretle burası zamanla «İngilterenin Uzakdoğuda zırhlı pençesi» haline gelmiştir. Japonlar, burasını «İngilizlerin Japonyaya çevrilmiş bir tabancası» addederler. Herhalde Singapura düşen vazife, İngilterenin Uzakdoğudaki iktısadî, ticarî, siyasî ve askerî menfaat ve durumlarının müdafaasında merkez ve üs teşkil etmektir. Vaktile İngilterenin Çindeki çok kıymetli mülkleri, ticarî menfaatleri, Hongkong müstahkem limanı, kıymetli petrol madenlerine malik olan Borneo, altın madenleri bulunan Gine ve nihayet Yeni Zelanda ve Avustralya hep Singapurda merkezleşen İngiliz Uzakdoğu askerî ve siyasî kudret ve nüfuzuna dayanırdı. Bu suretle Singapurun bir müstahkem liman ve bir müstahkem ordugâh halinde inşası biter bitmez Uzakdoğuda İngiliz cihangirlik nüfuzunun artması bakımından yeni bir devre açılmıştı. Çünkü burada en büyük harb gemileri de havuza girerek tamir olunabileceklerinden dolayı nisbeten büyücek bir Uzakdoğu İngiliz filosu buralarda durup hareket edebildikten başka bu filo Singapur üssünün ikmal edilmesi sayesinde icabında Anavatan donanmasından da takviye olunabilirdi.

Fakat Singapurun inşası tamamlanmış olmasına rağmen gerek Avrupa ve gerek umumî harb vaziyeti, İngiliz donanmasının en büyük kısımlarını Atlantikle Akdenizde tutmaya sevkettiğinden Uzakdoğuda ne Singapura istinad ederek büyük bir iş görebilecek ve ne de bu birinci derecede müstahkem üsten hakkile istifade edebilecek bir İngiliz deniz kuvveti birikememişti.

Singapur haddizatında 32 kilometre uzunluğunda ve 23 kilometre genişliğinde bir ada olup yukarıda söylediğimiz gibi iki dış deniz arasındaki münakalâtı himaye eder. Normal zamanda bu iki dış deniz arasındaki gidip gelmenin yüzde 80 i Singapur yolile yapılırdı. Şehrin etrafile adanın çevresinde bulunan ve limanın ağzile Johor kanalının önünde inşa olunan tahkimat tabyaları ekseriyetle hiç göze görünmezler; yani çok güzel gizlenmişlerdir. Büyük filo üssü adanın arka tarafile Johor kanalı üzerindedir. Bu kanal adayı Malaya yarımadasından tefrik eden sulu bir hendek makamındadır. Yalnız, bunun takriben ortasında taştan vücude getirilmiş bir sed vardır ki, üzerinden demiryolu geçer. Bu da yarımadayı Singapurla birleştirir.

Büyük ve muazzam harb limanı, seddin doğusundaki deniz kolu içindedir. Burada yüzer havuzun yanında 1938 de inşası biten Kral Altıncı Jorj kuru havuzu vardır ki bu da yüzer havuz gibi 55,000 tona kadar olan en büyük gemileri içine alabilir. 305 metre uzunluğu ve 40 metre genişliği vardır.

Bunlardan başka diğer kuru ve yüzer havuzlar, tezgâhlar, fabrikalar, petrol tankları, depo, cepanelikler ve bir üs için daha ne lâzımsa hepsi vardır. Bunların gerisinde sivil ve askerî uçuş meydanları da yapılmıştır. Askerî uçuş meydanı Johor kanalında harb limanının önündedir.

Adanın şimal köşesinde Changi köyü vardır ki, piyade, topçu ve istihkâm kışlalarile İngiliz askerlerinin familyalarının ikametgâh mahallesi haline getirilmiştir. Burası, 1819 da Sir Stamford Raffles tarafından İngiltere hesabına zaptolunduğu zaman, pis ve geri bir korsan ini halinde idi. Bugün ise, İngiliz İmparatorluğunun Uzakdoğuda en kuvvetli bir deniz, hava ve kara müstahkem ordugâhı haline gelmiştir. Singapura taarruz ve müdafaa imkânlarını başka yazılarda ayrıca görüşeceğiz.

Herhalde Japonya, Alman - Rus seferine de ehemmiyetle bakmakta ve Rusların muhtemel gördüğü mağlûbiyetlerinden azamî istifade için hazırlanmaktadır. Bu sebeble Japonyanın bugün tarihinin en büyük ve heyecanlı zamanlarını yaşamakta olduğuna şüphe edilemez.

H. E. ERKİLET

HEM NALINA MIHINA

Anzakların gayreti

Geçen harbde, İngiliz dominyonları içinde, en büyük gayreti Avustralya ile Yeni Zelanda sarfetmişlerdi. O harb başlarken bu iki dominyonun nüfusu, 5 buçuk milyondan biraz fazla olmasına rağmen silâh altına aldıkları asker yekûnu bir hesaba göre 548 bin, diğer bir hesaba göre de 648 bindir. Buna mukabil, meselâ nüfusu, o zaman 7 buçuk milyona yaklaşan Kanada yalnız 630 bin asker çıkarmıştı. Nüfusa nispetle zayiat itibarile de Avustralya ile Yeni Zelanda dominyonların başında gelmişlerdir. Kanada 56,639 ölü, 149,732 yaralı, 3,729 esir verdiği halde, Avustralya ile Yeni Zelanda, 76,041 ölü, 193,488 yaralı ve 4,582 esir vermişlerdir. Anzaklar, Çanakkalede ve Filistin cephesindeki muharebelerde, ordumuzun karşısında ağır zayiata uğramışlardır.

Bu harbde de muhtelif dominyonlar arasında, en büyük fedakârlığa katlanan Avustralya ile Yeni Zelanda olmuştur ve harbin devamı müddetince böyle olmakta devam edecektir. Anzaklar, Libyada harbetmişler, Yunanistanda harbetmişler, Giridde, Suriyede harbetmişlerdir. Filistini muhafaza eden Anzak garnizonlarının bir kısmı, Irak harekâtına da iştirak etmiş olsalar gerektir. Sigapurda da mühim miktarda Anzak birlikleri bulunduğunu biliyoruz.

Uzakşarkta Japonya, kılıc şakırdatmakta olduğu için Avustralya ile Yeni Zelandanın, kendi topraklarının müdafaası için de, mühim kuvvetlere ihtiyacları vardır. Nitekim Sidneyden gelen bir haberde, Avustralya Ordu Nazırı Spender'in şu beyanatta bulunduğu bildiriliyor:

«Milis kıtaatının antrenman servislerinin tevsii dolayısile Avustralya, bundan böyle anavatanı müdafaa için silâh altında daimî bir orduya malik olacaktır.» Spender, Avustralyanın işe yarayacak bütün efradının sür'atle seferber edilebileceğini ve icabında buna tevessül olunacağını ilâve etmiştir. Bu işe yarayacak bütün efrad acaba nekadardır?

Bugün Avustralyanın nüfusu 7 milyona yakın, Yeni Zelandanınki ise 1 buçuk milyondan fazladır. Avustralyada 1933 yılında 18-26 yaş arasında 482,000 genc, 26 ile 35 yaş arasında 472,000 kişi, olduğu tespit edilmiştir. 35 ile 65 yaş arasındakiler 972,000 kişidir. Demek ki yalnız Avustralya, dişini sıkınca 18 ile 35 arasında 1 milyon kişiyi asker edebilir. Bu kadar insan silâhlandırılıp teşkilâtlandırıldığı takdirde, çok mühim bir ordu teşkil eder. Anzakların kahramanlığı ise meşhurdur.

Yeni Zelandaya gelince, 1930 a kadar mecburî askerlik usulüne tâbi olan ve 1931 den itibaren gönüllü ve ücretli askerlik usulünü kabul eden bu memleket, harb vukuunda 17 den 55 e kadar her erkeği milis hizmetine alabilir. Yeni Zelandada eli silâh tutar nekadar adam bulunduğunu gösteren bir cetvel neşredilmemişse de, Büyük Harbde, bir milyon nüfusundan Avrupa cephelerine 132,000 asker gönderen Yeni Zelandanın bu defa bir buçuk milyon nüfusundan en az 150,000 kişile denizaşırı harbe iştirak edebileceğini ve ayrıca memleketi müdafaa için milis kuvvetleri de vücude getirebileceğini hesablıyabiliriz.

Bu harbde de büyük bir gayret sarfeden Avustralya ile Yeni Zelanda, hem İngiliz imparatorluğuna azamî yardımı yapmakta, hem de kendi topraklarını müdafaaya hazırlanmaktadırlar.

HAFTANIN ŞAKALARI

Nerede yandınız - Şehir ortasında plâj - Bendeniz.. - Kadınların yaptığını biz de yapsak!

Yazan: **BURHAN FELEK**

Nerede yandınız?

— Oo! Maşallah! Sıcaklar daha yeni başladı; halbuki siz bayağı yanmışsınız! Nerede yandınız böyle? Suadiyede mi, Floryada mı?

Kolları açık, başı açık, bağrı yanık birisi cevab verdi:

— Bilemedin dostum! Ne orada, ne ötede!

— Öyle ise Kalamışta, yahud Adada?.

— Gene bilemedin iki gözüm...

— Belki de Küçüksuda?.

— Hayır efendim hayır!.. Balıkpazarında...

— Aman azizim nasıl olur? İnsan Balıkpazarında yanar mı? Orada güneş nerede?

— Şimdi güneşsiz yanma usulü çıktı... Haberin yok mu aslanım... Bakkal dükkânlarında yanıyoruz.

Şehir ortasında plâj

— Vay Hanımefendi! Bu ne zarafet böyle! Aman renginiz de ne kadar güzel olmuş: Adeta Habeş gibi... Nerede buldunuz bu güzel teni?! Vallahi tanıyamıyacaktım! Nerede sarışın siz, nerede şu karşımdaki tatlı esmer? Plâjlarda da görünmüyorsunuz. Yoksa hususî bir plâjınız mı var?

— Evet efendim! Hususî bir yerimiz var. Her gün güneş banyosu alıyorum.

— Mükemmel şey! Lâkin sizi hemen her gün şehirde görüyorum. Ne zaman bu plâja gidiyorsunuz?

— Gündüzleri... Öğle zamanı, öğleden sonra üçte, dörtte...

— Uzak mı?

— Bilâkis... Pek yakın!

— Salıpazarında falan mı?

— Hayır Beyefendi! Eminönünde. her gün on dakika, bir çeyrek tramvay beklemekten bu hale geldim. Siz de bir tecrübe ediniz, görürsünüz. Mükemmel şey!. Şehrin göbeğinde plâj!.

Bendeniz...

— Bendenize...

— İstağfirullah!

— Hayır, yani ben denize...

— Aman efendim istağfirullah...

— Bırak beni yahu! Ben; bir nokta! Denize girmek istiyorum, diyeceğim... Sözümü tamamlatmıyorsun...

— Ha öyle söylesene...

— Söyliyeceğim ama! İstağfirullahtan vakit yok ki!

— Eyyy! Ne yapalım! Nezaket icabı... Bendeniz... diyince karşılığını yapıştırmak icab eder. Anlat bakalım... Sen denize?.

— Evet! Ben... Denize girmek istiyorum.

— Gir!.

— Lâfla kolay! Nerede gireyim?.

— İstanbulda deniz kıtlığı mı var?.

— Yook! Deniz bol. Fakat ben giremiyorum.

— Doktor mu menetti?

— Kat'iyyen... Yer bulamıyorum.

— Ayol... Florya, Suadiye, Cadıbostanı, Ada...

— Uzak!.. Vaktim yok... En az yarım gün lâzım.

— Öyle!.. O halde Kızkulesine...

— Tabiî plâjı yok!. Lodos havada serin oluyor...

— Kumkapı, Salıpazarına...

— Bazı günler deniz kokuyor.

— Küçüksuya... Büyükdereye...

— Poyrazda buz gibi...

— Anladım kardeşim... Senin için bir çare var: Hamama git, yıkan. Islak vücudüne halis inhisar tuzu ek...

— Sen beni tuzluyorsun...

— Kokmaman için başka çare yok!..

Kadınların yaptığını biz de yapsak!

Esaslı bir veya iki müstesnasile!. Kadınlar nasıl bizim yaptıklarımızın hepsini yapıyorlarsa biz de onların yaptığını yapsak acaba ne olur?

Çünkü, görüyorsunuz ya! Saçlarını erkek gibi kestiler. Pantalon giydiler. Ata biniyorlar. Cıgara, içki, kumar gırla! Otomobil kullanıyorlar. Spor yapıyor, hatta - son Alman - Rus muharebesinde de görüldü - harbe de gidiyorlar.

Biz de onların yaptıklarını yapmaya başlasak da; meselâ: Yazın çorab gıymesek... Fena mı olur?.. Hem tasarruf, hem serinlik. Yalnız - lâf aramızda - ayaklarımıza biraz daha itina etmek lâzımdır. Hele kürklü bacaklarla meydana çıkmak doğrusu pek lehimize bir propaganda olmaz.

Eğer bu sistemi kabul ederiz de hele bir de -müstemlekelerde İngilizler gibi- külot yani kısa pantalon giymeye başlarsak bilhassa esmer olanlarımız için sakal tıraşından başka bir de bacak tıraşı lâzımgelir. Çünkü körpe bir orangotang baldırı gibi, kıllı bir bacak hiç de teşhir edilecek şey değildir.

Şurayı da olsun haber vereyim ki; nasıl uzun etekler kadınlarda bacak çirkinliğini örtüyorsa ilk icadında Oksford adı verilmiş olan bol pantalonlar da bizim bacaklarımızdaki kusurları örter.

— Erkeğin bacağında ne kusur olur? diyeceksiniz!.

Maalesef bizim erkeklerin çoğunda - küçükken bez bağlamak merakından dolayı - bacaklar mukavves yani içeriye çarpıktır. Bu hal, anaları daha titiz ve şartlı olan ulema sınıfında daha fazla göze çarpar. Eski ulema ve evkaf hademesinin badi badi yürümelerinin sebebi de budur.

Onun için bacakları şakulden kaçmış olanlara bu kısa donu tavsiye etmem.

B. FELEK

Küçük hikâye

Tavuğun bacağı

Nuri Refik

Sami Bey, evin dışında kendisini Hazreti Ali kadar kuvvetli, Ferhad kadar iradesine sahib zannederdi. Hayalen altmış batmanlık kale kapısını tek elinde kalkan gibi kullanır, erişmek istediği gaye için dağları yarıp kayaları parçalayabileceğine inanırdı. Her hangi arkadaş meclisinde kadın - erkek mücadele ve muvazenesinden bahsedilse:

— Yoo., derdi, karının esiri koca, dünyanın en şerefsiz, haysiyetsiz insanıdır. Kılıbık olmak şöyle dursun, böylelerile ahpab, dost bile kalmak istemem. Merhabayı, selâmı derhal keserim.

Gelgelelim evde süt dökmüş kediydi. Şaziye Hanım sual sormayınca ağzını açamaz, hiç bir arzusunu söyliyemez, yıllardanberi hasret kaldığı şeyleri ancak zihninden geçirerek yutkunur, gizli ahlar çeker dururdu.

Meselâ, kaç senedir Adalardan birine yazlığa gitmek için can atıyordu. Fakat Şaziye Hanım Erenköyüne alışmıştı. Onun için böyle bir fikir ileriye sürmek imkânı yoktu. Derhal kıyamet kopardı.

Bahar yaklaşırken bir tecrübeye daha girişmişti. Bir gün dalgın otururken Şaziye Hanım sordu:

— Sami, ne düşünüyorsun?

— Hiç... Her yaz Suadiye de çekilmiyor... Bu sene de Adalardan birinde ev tutabilir miyiz diye kendi kendime al aşağı vur yukarı bir hesab yapıyordum.

— Sen hâlâ gizli sıtma olmaktan kurtulamadın Sami... Halbuki ben sana kaç defa söyledim... Açık konuş, diye... Fesad kumkumalığı hiç de iyi bir şey değildir.

— Pekâlâ... İşte açık konuşuyorum. Ne olur, bu sene de benim dediğim olsun...

— İş senin dediğinde, benim dediğimde değil. Senin, benim rahatımda. Çocukların istirahatinde. Ada vapurlarının kalabalığını, evlerin pahalılığını, çamlıkların aşna fişnecilerle doluluğunu biliyorsun. Allah yazdıysa bozsun, dünyada o mendebur yerlere gitmem. Sen nasıl oluyor da böyle bir niyeti kursağından geçiriyorsun, şaşıp şaşıp kalıyorum.

— İyi ama karıcığım.

— İyisi kötüsü yok Sami. Bilirsin ki ben fazla çekişmesini sevmem.

— Pekâlâ karıcığım. Böyle ehemmiyetsiz bir şey için kavga edecek değiliz ya... Gene Erenköyüne gideriz.

— Tabiî Erenköyüne gideceğiz. Çünkü bizim gibi istirahate muhtac olanlar ancak orada sereserpe gezer, tozar, dinlenebilirler!.

— Çok doğru karıcığım

Mesele sade sayfiye intihabı işinden ibaret kalsa iyi... Heyhat!. Sami Bey, dört senedir eskiyen şapkasının yerine bir yenisini almak istiyor. Fakat.. Sami Bey yedi senedir papiyon bir kıravat takmak istiyor. Fakat.. Sami Bey, üç senedir podösued bir kundura yaptırmak istiyor. Fakat.. Sami Bey iki senedir, bir yerde oturup iki kadeh bira içmek istiyor. Fakat..

Evet. Hep fakat. Yani, fakat karısı müsaade etmiyor.

Bunları düşündükçe zavallı adam her defasında derinden bir iç geçirir ve koridora doğru yürüyerek kendi kendine mırıldanırdı:

— Ah.. Ah.. İlk evlendiğim gün tavuğun bacağını ayıramadım. Karının ayağına basamadım. Şimdi böyle hayatta ebediyen onun mahkûmu olarak yaşamaya mecbur kalıyorum!.

***

Geçenlerde bir gün Sami Bey gazetede şöyle bir ilân gördü:

Profesör Yakub Uygur

İradenize hâkim olmak, başkasının tahakkümü altında yaşamaktan kurtulmak istiyorsanız, derhal bana müracaat ediniz. İki ay içinde kat'î tedavi.

Beyoğlu Minareli sokak 47

— Aman, ne enfes şey!.

Biçare adam sevincinden az kaldı, küçük dilini yutacaktı. İki ayda bu acizden ve bu madunluktan kurtulmak, Şaziyeye her dediğini yaptırmak, her istediğini kabul ettirmek!.

Acaba bunların hakikat olduğu günü görecek mi? Niye görmesin? Bir çok Amerikalı âlimler yazdıkları kitablarla «dost kazanmak!», «her işte muvaffak olmak!» gibi en güç meselelerde bütün dünya halkına rehberlik etmeğe kalkışmıyorlar mı? Bu, niye olmasın?

Hemen bu profesöre koşmak, kılıbıklık zilletinden bir an evvel yakayı sıyırmak lâzım. Lâzım ama, üstada verilecek para nerde?

Şaziye Hanım, Sami Beyin avucuna her gün sigara ve tramvay parası olarak ancak yirmi beş kuruş koyuyor. Borc alır be!. Nasıl olsa biraz sonra başında karışanı görüşeni kalmıyacak. Kendi başına buyruk olacak. O vakit öder.

***

İki ay tamam olmuş, profesör Yakub Uygur, Sami Beye, iradesine hâkim olmak, başkasının tahakkümü altında yaşamaktan kurtulmak derslerine aid nazariyat ve tatbikatın sona erdiğini söylemişti. Artık tamamile hür ve müstakil bir insan gibi hareket edebilecekti.

Hakikaten Minareli sokaktan caddeye çıktığı vakit ruhunda yepyeni bir enerji, vücudünde şimdiye kadar duymadığı bir zindelik hissediyordu. Yay gibi gergin, zenberek gibi derili toplu tramvaya atladı. Durakla evin arasındaki mesafeyi yeri titretircesine attığı sert adımlarla bir hamlede yürüdü. Omuzlarını yükseltip göğsünü kabarttı. Kapının kilidini her zamanki gibi kabil olduğu kadar az gürültü ederek değil, şakır şukur açtı, içeriye girdi. Şaziye Hanım, o ana kadar kocasının bu çeşid gelişine şahid olmadığı için üzerine uzanıp iskambil falı açtığı sedirden seslendi:

— Sami sen misin?

— Evet... Benim.

— Ne o.. Bir süvari fırkası kadar patırdı çıkarıyorsun.. Azıcık yavaş ol!.

— Yavaş mavaş bilmem. Seni bu akşam bazı mühim kararlardan haberdar etmem lâzım. Onun için biraz erkence geldim. Bu sene Erenköyüne değil, Büyükadaya gidiyoruz. Bu defaki aylığımı tamamile kendime harcedeceğim. Şapka, kundura, gömlek, kıravat, hem de papiyon kıravat alacağım. Bomontiye gidip bir fıçı bira içeceğim.

— Herif sen çıldırdın mı?

— Çıldırmadım. Aklım başımda. Fakat bunlar böyle olacak!.

— Olamaz!.

— Olacak.

Şaziye Hanım sedirden fırlamış, portmantoda dayalı duran bastonu kapmış, Sami Beyi kolundan tuttuğu gibi kapıya doğru itmiş, beline bir tekme vurarak dışarıya atmıştı.

Sami Bey, böyle bir mukabeleye maruz kalacağını hiç aklına getirmediği için perişan ve sümsük karşı duvarın dibine iltica etmişti.

Şaziye Hanım hiddetini yenememiş, kapının önünde bir taraftan tehdidkâr bastonu sallıyor, bir taraftan da haykırıyordu:

— Sen bana iyi bak. Öyle kuru gürültülere pabuç bırakacak kadın değilim. Bugüne bugün profesör Yakub Uygurdan aylarca ders görmüş, diploma almış insanım. Anladın mı?

Nuri Refik

CENUBÎ PASİFİK HARİTASI

1 : 10.000.000